

Ert dnr Ju2021/01883

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

ju.L2@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss Gode män och förvaltare – en översyn, SOU 2021:36

Kommunens ställningstagande

Älvsbyns kommun är remissinstans för aktuell utredning. Piteå kommun och Älvsbyns kommun har sedan 2019 en gemensam överförmyndarnämnd och ett gemensamt kansli, därför lämnas ett gemensamt remissvar och kommunerna benämns fortsättningsvis med kommunen.

Kommunen ställer sig generellt positiv till utredningens intentioner och välkomnar förslagen som stärker huvudmäns intressen och skyddar deras integritet samt förslagen som underlättar för ställföreträdare att genomföra sina uppdrag. Kommunen ser gärna att en översyn av överförmyndarverksamheten som helhet sker framöver.

Utifrån föreliggande utredning vill kommunen framhålla nedanstående synpunkter.

5 Huvudmannen i fokus – några frågor om huvudmannens vilja och välbefinnande

5.5.1 Ställföreträdare ska beakta huvudmannens vilja eller förmodade inställning

Kommunen anser att det är bra att ökad hänsyn tas till huvudmannens vilja och välbefinnande, men önskar att det belyses mer i den kommande propositionen och/eller genom att nationella riktlinjer tas fram. Huvudmannens bästa är inte alltid helt i linje med den uttryckta viljan. Ett klargörande behövs för i vilken utsträckning huvudmannens vilja ska beaktas. I det fall huvudmannen inte kan uttrycka sin vilja behövs det ytterligare förtydligande angående hur den förmodade inställningen ska klargöras.

5.5.2 Huvudmannens pengar ska i skälig utsträckning användas för hans eller hennes välbefinnande

Kommunen ställer sig generellt positiv till utredningens förslag, men önskar att det belyses mer i den kommande propositionen och/eller genom att nationella riktlinjer för tillämpning tas fram. Det kan vara svårt att definiera vad som ryms i ordet välbefinnande.

5.5.3 Ett godmanskap ska upphöra om huvudmannen inte längre samtycker

Kommunen ställer sig positiv till utredningens förslag.

6 Huvudmannens och de anhörigas insyn i ställföreträdarens verksamhet

6.4.1 Ökad insyn för huvudmannen

Kommunen ställer sig generellt positiv till utredningens förslag, men önskar att det belyses mer i den kommande propositionen och/eller genom att nationella riktlinjer för tillämpning tas fram. Det behöver förtydligas vilken information som avses, hur information ska förmedlas och vid vilka fall det föreligger särskilda skäl att inte informera huvudmannen. Det behöver även förtydligas hur överförmyndaren ska följa upp, granska och i övrigt vidta åtgärder utifrån ställföreträdarens informationsskyldighet. Det behöver även ses över om gränsen på 16 år för förordnade förmyndare även ska gälla för legala föräldrar som står under överförmyndarens tillsyn. Kommunen anser även att det bör ses över om gränsen på 16 år ska sänkas. Detta för att beakta barnkonventionen.

6.4.2 Huvudmannen ska informeras om överförmyndarens granskning

Kommunen anser att när det gäller överförmyndarens skyldighet att underrätta huvudmannen behöver det förtydligas vilken granskning som avses, vilka handlingar som avses och vad som överförmyndaren är skyldig att underrätta huvudmannen om. Är det endast årsräkningar, sluträkningar och årsberättelser eller gäller det även andra ärenden som överförmyndaren granskar under året? Området behöver belysas mer i den kommande propositionen och/eller genom att nationella riktlinjer för tillämpning tas fram.

7 Skyddet för känsliga uppgifter om huvudmannen

7.4.1 Stärkt skydd för uppgifter om huvudmannen

Kommunen ställer sig generellt positiv till utredningens förslag, men önskar att det belyses mer angående hur skyddade personuppgifter eller hemlig vistelseort ska hanteras. Ska det finnas ett reservforum för dessa ärenden likt vid underhållsmål? Kommunen önskar att det förtydligas vad som menas med enskild, är det huvudman eller är det huvudman och ställföreträdare? Kommunen önskar även att det belyses mer i den kommande propositionen och/eller genom att nationella riktlinjer för tillämpning tas fram angående vad särskilda skäl kan omfatta.

8 Huvudmannens möjligheter att få information och stöd från överförmyndaren

8.5 Överväganden och förslag

Kommunen förstår intentionen bakom förslaget men ställer sig frågande till varför det behöver tas in en ny bestämmelse i förmyndarskapsförordningen angående den serviceskyldighet som myndigheten har enligt förvaltningslagen. Detta blir en upprepning av reglering då överförmyndaren redan lyder under förvaltningslagen och redan idag har att följa dess serviceskyldighet.

Kommunen ställer sig generellt positiv till utredningens förslag vad gäller att det ska bli tydligare för huvudmän vad ställföreträdarskapet innebär. Kommunen önskar

dock att det belyses mer i den kommande propositionen angående vad som menas med tydlig och anpassad information samt i vilken form som information kan lämnas. Är det generell information angående ställföreträdarskap som avses eller är det specifik information för respektive uppdrag som ska lämnas av överförmyndaren? Vad gäller generell information och information som ska finnas tillgänglig hos överförmyndaren och på hemsidan stödjer kommunen att sådant underlag och material för tillämpning tas fram av den nya statliga myndigheten.

9 Klagomål mot ställföreträdare

9.6.1 Möjligheterna att framställa klagomål ska synliggöras

Kommunen ställer sig generellt positiv till utredningens förslag vad gäller möjligheterna för huvudmän att framställa klagomål. Kommunen önskar dock att det belyses mer angående vad som menas med att framställa klagomål samt att det tydliggörs hur och till vem klagomålet ska framställas. Det är lätt att klagomål framställs till en ställföreträdare eller annan aktör och aldrig når överförmyndaren. Det finns även en andel huvudmän som inte har förmåga att framställa klagomål och hur säkerställs deras möjlighet. I det fall en huvudman inte har förmåga ska anhöriga informeras om möjligheten att framställa klagomål?

Vad gäller generell information och information som ska finnas tillgänglig hos överförmyndaren och på hemsidan stödjer kommunen att sådant underlag och material för tillämpning tas fram av den nya statliga myndigheten.

10 Huvudmannens möjligheter att få ersättning för ekonomisk skada

10.6.2 En skyldighet för överförmyndaren att anmäla misstanke om brott till åtal

Kommunen ställer sig generellt positiv till utredningens förslag, men önskar att det tas fram tydliga nationella anvisningar för tillämpningen.

10.6.4 Ett obligatoriskt försäkringskydd för ställföreträdare

Kommunen förespråkar att försäkringskydd för ställföreträdare tas med i framtida utredningar.

11 Ställföreträdarens uppdrag – och ramarna för det

11.2.4 Principen om den minst ingripande åtgärden

11.4.3 Godmanskap ska inte anordnas om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig

Kommunen vill uppmärksamma lagstiftaren på att principen om minsta möjliga ingripande åtgärd i vissa delar har tappats vid främst tingsrätternas prövning men även hovrätternas prövning om behov av ställföreträdarskap. Det är av vikt att såväl förvaltarens godmanskap som godmanskap anpassas till den enskildes behov i varje enskilt fall.

11.4.1 Begreppen ekonomiska och personliga angelägenheter ska avgränsa ställföreträdarens uppdrag

Kommunen ställer sig generellt positiv till att begreppen moderniseras. Kommunen anser dock att ord som hjälpa, stödja, ta hand om etc. blir missvisande. I stället bör begrepp som företräda, fatta besluta, beställa, kontrollera och liknande användas. Exempelvis blir det mer korrekt att ställföreträdaren ska "företräda den enskilde i ekonomiska och personliga angelägenheter" snarare än att "se till att den enskildes intressen i ekonomiska och personliga angelägenheter tas om hand" då det senare kan tolkas som att ställföreträdaren även har en vårdande funktion.

Den föreslagna förändringen till begreppen "ekonomiska och personliga angelägenheter" förutsätter att det finns tydlig information som förklarar innebörden av dessa nya begrepp kontra nuvarande begrepp "bevaka rätt, förvalta egendom och sörja för person". Begreppet god man är vedertaget, men uppfattas som omodernt och inte könsneutralt. Det är inte lätt att hitta ett bättre begrepp men kommunen anser att intressebevakare eller intresseföreträdare skulle kunna ersätta god man.

Det är även viktigt att se över så att det går att begränsa ställföreträdarskap genom att göra avgränsningar inom begreppen. Detta för att beakta principen om minsta möjliga ingripande åtgärd. Exempelvis kan en del förvaltarskap avgränsas genom att det anordnas förvaltarskap endast på ett sparkonto.

11.4.2 Överförmyndaren ska informera ställföreträdaren om vilka uppgifter som uppdraget förväntas omfatta

Kommunen ställer sig generellt positiv till utredningens förslag, men önskar att det tas fram tydlig nationell information och rutiner för tillämpning. Det gäller särskilt hur överförmyndaren förväntas dokumentera informationen. Överförmyndarens informationsskyldighet behöver även förtydligas. I vissa fall är överförmyndaren helt beroende av information från andra aktörer för att ge ställföreträdaren relevanta förutsättningar. Var går gränsen för informationsskyldighet för dessa aktörer, exempelvis socialnämnden och hälso- och sjukvården?

12 Utbildning för ställföreträdare

12.5.1 Introduktionsutbildning och fördjupad utbildning ska tas fram nationellt

Kommunen ställer sig generellt positiv till utredningens förslag, men önskar att det tas fram en tydlig introduktionsutbildning och rutiner för tillämpning. Det är viktigt att den nya statliga myndigheten får ett ansvar över att ta fram en enhetlig utbildning i samverkan med överförmyndare och andra berörda aktörer. Vad gäller fördjupad utbildning är det viktigt att sådana tas fram i samverkan med överförmyndare för att täcka upp så relevanta utbildningsområden som möjligt. Utbildning till ställföreträdare ska vara kostnadsfria för att värna om huvudmannens rätt till ställföreträdare med likvärdig kompetens. Den enskilda kommunens ekonomi ska inte vara styrande huruvida utbildning erbjuds ställföreträdare eller inte.

12.5.2 Introduktionsutbildningen ska vara obligatorisk

Kommunen anser att en digital introduktionsutbildning ska vara obligatorisk för alla nya gode män enligt 11:4 och förvaltare. Utbildningen ska vidare vara genomförd innan första uppdraget startar. Det är även viktigt att det förs en diskussion angående om fler ställföreträdare med andra förordnanden än ovanstående ska omfattas av ett visst utbildningskrav. Exempelvis gode män för ensamkommande barn eller gode män avseende viss rättshandling.

Vad gäller redan befintliga gode män enligt 11:4 och förvaltare som har uppdrag sedan tidigare, men som inte har genomgått utbildning, anser kommunen att introduktionsutbildning bör vara obligatorisk även för denna grupp av ställföreträdare. Denna grupp av ställföreträdare kan dock omfattas av övergångsregler vilka exempelvis kan vara att de ska ha genomgått utbildning inom sex månader. Kommunen anser det vara av vikt att även denna grupp av ställföreträdare omfattas av kravet på obligatorisk utbildning då kunskapsnivån hos gruppen generellt behöver höjas. Om det inte införs ett krav på obligatorisk introduktionsutbildning för denna grupp av ställföreträdare är det en risk att det kommer finnas ställföreträdare som inte har rätt kompetens för sitt uppdrag vilket kan komma att drabba huvudmän vars rätt de ska tillvarata.

Kommunen anser att det behöver förtydligas vilka särskilda skäl som gäller för att inte behöva genomgå utbildning samt vilka konsekvenser som kan träda in om en ställföreträdare inte fullföljer utbildningen inom tre månader. Vad ska överförmyndaren göra i en sådan situation? Ska ställföreträdaren entledigas eller ska nämnden vidta andra åtgärder? En förutsättning för att ovanstående ska kunna genomföras är att en ny statlig myndighet ansvarar för området. Information om fullgjord utbildning ska kunna förmedlas digitalt till överförmyndaren och till ställföreträdarregistret.

13 Stöd till ställföreträdare

13.5.3 Allmänna råd och annat stöd ska tas fram nationellt

Kommunen ställer sig generellt positiv till utredningens förslag, men vill framhålla att det är bra om det centralt framtagna materialet inte innebär någon kostnad för kommunerna eller i vart fall att det innebär en låg kostnad. Materialet kan med fördel laddas ner från den statliga myndighetens hemsida för att tryckas upp eller skrivas ut av respektive kommun. Den enskilda kommunens ekonomi ska inte vara styrande huruvida material erbjuds ställföreträdare eller inte.

15 Professionella ställföreträdare

15.6.1 Anställda ställföreträdare ska kunna förordnas när det är nödvändigt med hänsyn till den enskildes intressen

Kommunen tycker att det är bra att området för anställda ställföreträdare regleras. Regelverk och tillämpning av rimliga skäl och svårighetsgrad behöver förtydligas i kommande proposition och/eller genom nationella riktlinjer. De bakomliggande skälen kan variera men utifrån den katalog som räknas upp på sidan 304 i utredningen, bör det betonas att endast skäl kopplade till behovet av ställföreträdare (orsakssamband) bör beaktas. Att den enskilde exempelvis har stora skulder, psykisk sjukdom eller ej behärskar svenska, behöver inte per automatik medföra att det ska vara en anställd ställföreträdare. På flera håll i landet är det också allt svårare att rekrytera ställföreträdare. Kommunen ser en risk med att andelen ideella ställföreträdare minskar när antalet anställda ställföreträdare ökar då förutsättningarna för

uppdrag och ersättningar markant skiljer sig åt. Sekretess och frågor avseende vad som är att anse som allmän handling rörande ställföreträdare som är anställda av kommunen behöver också ses över och förtydligas.

Den sekretess som råder hos överförmyndaren enligt 32 kap. 4-5 §§ OSL omfattar inte en anställd på en annan förvaltning inom en kommun om hen utför uppgifter såsom anställd förvaltare. Det är vidare viktigt att se över regler för arvodering i uppdrag med anställda ställföreträdare. Att en kommun har svårt att rekrytera ideella ställföreträdare ska inte av det skälet innebära en högre kostnad för en huvudman som får en anställd ställföreträdare.

16 Ställföreträdarens redovisning och överförmyndarens tillsyn

16.5.1 Tydligare krav på ställföreträdarens redovisning

Kommunen ställer sig generellt positiv till utredningens förslag, men önskar att det tas fram tydliga nationella riktlinjer för vad årsberättelsen ska innehålla samt att det tas fram enhetliga blanketter och underlag för årsberättelsen. Det behöver även tydliggöras vilka krav som ställs på ställföreträdare och på överförmyndarens granskning. Bra om den nya statliga myndigheten får ett ansvar över riktlinjer och blanketter.

Kommunen anser att det behöver tydliggöras i vilka ärenden som det är tillräckligt med en redovisning i förenklad form. Det behöver även tydliggöras vilket underlag som ska inhämtas när det är redovisning i förenklad form.

16.5.2 Tydligare krav på överförmyndarens tillsyn

Kommunen ställer sig generellt positiv till utredningens förslag, men önskar att det tydliggörs vad överförmyndarens tillsyn innebär, speciellt tillsynen som benämns som kvalitativ granskning. Det behöver tydliggöras vilka krav som ställs på överförmyndarens tillsyn. Att vid tillsyn ställa förfrågningar till huvudmän, anhöriga och andra angående om ställföreträdarskapet fungerar och att uppgifterna i årsräkning och årsberättelser stämmer kommer att få diverse olika konsekvenser. Det kommer bland annat medföra en ökad arbetsmängd, ökade kostnader samt i vissa fall en förlängd granskningstid. Det är därav av vikt att tillsynen tydliggörs så att kommuner kan anpassa sin verksamhet efter de krav som ställs. Det behöver även belysas hur överförmyndaren ska hantera när huvudman, anhörig eller annan anser att årsberättelsen inte är korrekt eller att ställföreträdarskapet inte fungerar.

16.5.3 Ökade befogenheter för överförmyndaren

Kommunen ställer sig positiv till utredningens förslag. Kommunen anser att det ska arbetas för att möjliggöra att informationsöverföring från andra aktörer ska kunna ske digitalt till överförmyndaren.

17 Granskning inom rimlig tid

17.5.2 En tidsgräns för granskningen ska införas

Kommunen ställer sig generellt positiv till utredningens förslag, men önskar att konsekvenserna för kommunerna belyses mer i det kommande arbetet. Utredningens förslag om tidsgränsen om sex månader behöver sammankopplas med avsnittet angående tydligare krav på överförmyndarens tillsyn, 16.5.2. Att tillsynen ska bli mer omfattande och att den ska vara klar inom sex månader från att handlingar såsom årsberättelse inlämnats medför konsekvenser för kommunerna, bland annat ökad arbetsbelastning och ökade kostnader. Kommunen håller inte med det som utredning nämner angående att en ökad digitalisering kommer frigöra resurser till en mer kvalitativ granskning. De resurser som kommer frigöras genom digitalisering står inte i paritet med de resurser som behöver tas i anspråk för den kvalitativa granskningen samt hanteringen av de konsekvenser som följer av den.

19 Kompetens och kvalitet i överförmyndarverksamheten

19.9 Överväganden och förslag

Kommunen ställer sig positiv till att stärka kompetens och kvalitet i överförmyndarverksamheten och att den statliga myndigheten ska ha till uppdrag att tillhandahålla utbildningar till förtroendevalda och tjänstepersoner. Kommunen delar även utredningens uppfattning att det är mycket viktigt att de som ska ansvara för överförmyndarverksamheten uppfyller grundläggande krav på lämplighet, omdömesförmåga, erfarenhet och rättrådighet, vilket också indirekt framgår av dagens reglering. Om vikten av lämplighet skulle behöva understrykas ytterligare får det ske i motivuttalanden, men det bör inte uttryckligen göras till ett formellt valbarhetskriterium. Ett sådant krav i lagtext skulle enligt kommunens uppfattning komma i konflikt både med det kommunalrättsliga överprövningssystemet och den fria nomineringsrätten. Den fria nomineringsrätten vilar på att det är de folkvalda på lokal nivå som också bär det fulla ansvaret att utse sina företrädare i kommunens politiska organisation. Det får därför förutsättas att det är just de folkvalda som är bäst lämpade att avgöra frågor om lämplighet i det enskilda fallet. Att det skulle vara möjligt att överpröva lämpligheten av ett val på annat sätt än genom laglighetsprövning framstår som systemfrämmande. Lämplighet som ett formellt valbarhetskriterium till ett kommunalt uppdrag skulle dock fungera illa i en laglighetsprövning. Den prövningen syftar explicit till en prövning av lagligheten av det överklagade beslutet, inte dess lämplighet. Ett valbarhetskrav om lämplighet kommer därmed med automatik att stå i konflikt med laglighetsprövningens formella karaktär.

Kommunen ställer sig också tveksam till vad gäller obligatorisk utbildning. Kommunen har dock ingen invändning mot att staten tar ansvar för att erbjuda och finansiera utbildningsinsatser som kan bidra till en starkare och bättre utbildningsverksamhet på frivillighetens grund. Om den nya statliga myndigheten som utredningen föreslår får uppdraget att ta fram sådana utbildningsinsatser bör detta ske i samråd med överförmyndare och andra aktörer såsom Sveriges kommuner och regioner, SKR. Kommunerna tar ett stort ansvar för specialreglerad förvaltning på många områden. Politiskt tillsatta nämnder fattar beslut av ingripande karaktär inom socialtjänsten, när det gäller vården av unga och missbrukare, på miljöområdet och inom plan- och byggväsendet och inte på något av områdena ställs krav på obligatorisk utbildning för att en förtroendevald ska få utöva sitt uppdrag. Självklart är utbildningsinsatser värdefulla för förutsättningarna att utöva ett uppdrag. Kommunen anser dock att statens ansvar i

detta avseende måste utformas som ett erbjudande och inte som ett krav. I praktiken torde det ändå komma att finnas en efterfrågan på utbildningar.

20 Överförmyndarnämnd som obligatorisk organisationsform

20.7.1 Överförmyndarnämnd ska bli den obligatoriska organisationsformen

Kommunen ställer sig tveksam till förslaget då kommuner har så vitt skilda förutsättningar så är organisationsfriheten närmast en förutsättning för att klara av utförandet av uppdraget. Utredningen har inte redovisat några argument för varför nämndformen ger bättre förutsättningar för en högre rättssäkerhet. Kommunen anser att organisationsformen inte är avgörande för hög rättssäkerhet och kvalitet i överförmyndarverksamheten. Att ha en obligatorisk nämnd medför inte per automatik att rättssäkerheten och kvaliteten ökar. Handläggning av god kvalitet är snarare beroende av det stöd och samspel som finns i relationen mellan den politiska nämnden i en kommun och dess förvaltning. I stället för att reglera den politiska nivån med obligatorisk nämnd som är ett ingrepp i det kommunala självstyret bör i stället insatser för att stärka rättssäkerhet i handläggning ske. Detta genom att öka förutsättningarna för samverkan kring relevant sakkunnigstöd på förvaltningsnivå. Kommunen delar dock utredningens uppfattning att nämndform kan erbjuda bättre möjligheter till kontinuitet och stabilitet utifrån att överförmyndare kan avgå och därmed förloras kompetens. Kommuner som har överförmyndare behöver därav säkerställa att kompetens finns inom förvaltningen eller på annat ställe. Utredningen menar att övergången från överförmyndare till överförmyndarnämnd inte nödvändigtvis behöver bli dyrare samt att kommuner kan gå samman att bilda en gemensam nämnd. Det bör påpekas att med nämnd i stället för en överförmyndare kommer det bli betydligt fler förtroendevalda och därmed också ökad administration.

21 Delegering av beslutanderätt i överförmyndarverksamheten

21.6 Överväganden och förslag

Kommunen ställer sig positiv till utredningens förslag att kunna delegera beslutanderätten i brådskande fall.

22 En ökad beslutanderätt för överförmyndaren

22.7.1 Överförmyndaren ska besluta i ärenden om godmanskap enligt 11 kap. 4 § föräldrabalken

Kommunen ställer sig generellt positiv till utredningens förslag. I landet är kommuner olika rustade för en ökad beslutanderätt och det är därför av vikt att den nya statliga myndigheten erbjuder utbildning inom området, både för förtroendevalda och tjänstepersoner. Detta för att öka kunskap och kompetens hos kommunerna att klara av det nya uppdraget.

Det behöver även belysas i vilka fall som överförmyndare ska överlämna ärenden till tingsrätten för prövning. Det bör klargöras vad som avses med att ett ärende är tvistigt och vad som menas med att ett ärende inrymmer motstående intressen.

23 Ett centralt organ

23.10.1 Länsstyrelserna bör även fortsättningsvis ansvara för den löpande tillsynen och tillsynsvägledningen

Kommunen ställer sig generellt positiv till utredningens förslag men önskar en tydlig rollfördelning mellan den statliga myndigheten, Länsstyrelsen och andra aktörer. Det kan vara positivt att tillsyn och rådgivning utövas av olika parter under förutsättning att dessa respekterar sina områdesgränser. Det behöver dock belysas vad Länsstyrelsens tillsynsvägledning i praktiken innebär. Kommunens bild är att Länsstyrelsen inte tillhandahåller råd och stöd till överförmyndare i den utsträckning som det finns behov av. Länsstyrelsens tillsyn fyller dock en viktig funktion då den utvecklar överförmyndarverksamheten.

23.10.2 Ett centralt organ ska få ett huvudansvar på området

Kommunen tycker att det är mycket positivt att ett centralt organ får ett huvudansvar för området. För att få bukt med de problem som genom åren har identifierats är en förutsättning att det finns statlig styrning, samordning och kontroll. Det behövs ett centralt organ med mandat att utfärda föreskrifter, ta fram allmänna råd, rekommendationer och metodstöd och se till att ställföreträdare och överförmyndare får den introduktion och den utbildning de behöver. Genom ett centralt organ förbättras hela överförmyndarverksamheten och effektivitet, rättssäkerhet och enhetlighet säkerställs.

23.10.3 En ny statlig myndighet ska inrättas

Kommunen tycker att det är mycket positivt att ett centralt organ får ett huvudansvar för området. Bland de alternativ som presenteras i utredningen anser kommunen att alternativ 3, en ny statlig myndighet ger de bästa förutsättningarna att lyckas. Kommunen vill betona vikten av att det inom myndigheten inrättas ett forum för samverkan med representanter för kommunerna samt berörda Länsstyrelser och intresseorganisationer.

Ansvarsfördelningen mellan de olika aktörerna bör vara tydlig. Länsstyrelsens roll bör definieras och tydliggöras för att varje aktör ska få så bra förutsättningar som möjligt inom sina områden.

24 Statistik

24.7.1 Statistiken ska utökas

Kommunen ställer sig generellt positiv till utredningens förslag. Det är dock viktigt att det ställs krav på att de olika verksamhetssystemen som finns har nödvändiga funktioner för att kunna sammanställa efterfrågade uppgifter och ta fram korrekt statistik på ett enkelt sätt.

24.7.2 Statistiken ska ingå i den officiella statistiken

Kommunen delar utredningens förslag att den nya statliga myndigheten ansvarar för den officiella statistiken.

25 Ett nationellt ställföreträdarregister

25.7.1 Ett nationellt ställföreträdarregister ska inrättas

25.7.2 Registrets ändamål och tillgången till registret

Kommunen ställer sig generellt positiv till utredningens förslag. Överföringen av information mellan överförmyndarens verksamhetssystem och ställföreträdarregistret bör vara digitaliserat för att underlätta för överförmyndaren samt för att säkerställa korrekta och uppdaterade uppgifter. Tillgången till registret bör vara enkel och hanterbar för aktörer. Därav bör direktåtkomst tillåtas.

25.7.3 Registrets innehåll

Kommunen delar utredningens förslag att registret inledningsvis enbart bör innehålla de mest centrala uppgifterna för att inte skapa en onödigt stor börda för uppgiftslämnare. Det kan dock vara bra att det utöver utredningens förslag framgår av registret om en ställföreträdare har genomfört introduktionsutbildning. Detta då ställföreträdare kan ha uppdrag i annan kommun och också genomfört introduktionsutbildning i den kommunen. Tanken är inte att ställföreträdare ska genomgå flera introduktionsutbildningar. Det bör även i registret framgå hur många uppdrag varje ställföreträdare har.

25.7.7 En skyldighet för överförmyndaren eller domstolen att underrätta registermyndigheten

Kommunen ställer sig generellt positiv till utredningens förslag och tycker det är viktigt att överförmyndarens eget register finns kvar samt att domstol och överförmyndare får i uppgift att underrätta registermyndigheten. Det är en förutsättning att underrättelsen till registermyndigheten sker digitalt.

26 Frågor om digitalisering

26.5.2 Ökade möjligheter för ställföreträdare att använda digitala tjänster

Kommunen tycker det är viktigt att underlätta ställföreträdares uppdrag genom digitalisering. Att digitalisera är även ett led i att göra uppdraget som ställföreträdare mer attraktivt och kan i vissa ärenden underlätta rekrytering av ställföreträdare. Det är vidare ett led i att i vissa specifika ärenden kunna förordna en ställföreträdare som bor långt bort från huvudmannen.

26.5.3 Digitalisering i överförmyndarverksamheten

Kommunen ställer sig generellt positiv till utredningens förslag. Kommunen förutsätter att lagstiftningen ses över så att överförmyndarverksamheten kan vara helt digital i alla avseenden för huvudmän, ställföreträdare och överförmyndare. Detta är viktigt att arbeta för då en ökad digitalisering frigör resurser för exempelvis en mer kvalitativ och effektiv granskning och tillsyn hos överförmyndare. Att den nya statliga myndigheten får mandat att agera och samarbeta med aktörer angående digitalisering är en förutsättning för att det ska lyckas och för att det överhuvudtaget ska gå att implementera hos kommunerna. Det är även viktigt att aktörer i samhället samarbetar mot samma mål och inte driver en egen agenda.

26.5.4 Digitala framtidsfullmakter

Kommunen stödjer utredningens förslag att en framtidsfullmakt ska kunna under-tecknas elektroniskt av fullmaktsgivare och vittnen. Hur detta kommer att gå till i praktiken får utvecklingen utvisa men för överförmyndare är det viktigt att de upp-gifter som lagts på överförmyndare också ska kunna utövas. Vad som menas med ”digital närvaro” behöver förtydligas så att det är tydligt vilka formkrav som ska gälla för att en framtidsfullmakt ska bli legitim.

27 Ställföreträdare för ensamkommande barn

27.4.1 En god man ska förordnas för ensamkommande barn oavsett om de söker up-pehållstillstånd i Sverige eller inte – och barn som ska stanna ska snabbt få en sär-skilt förordnad vårdnadshavare

Kommunen ställer sig inte bakom utredningens förslag. Som kommunen ser det är problemet att handläggningen hos socialnämnden och beslut i domstolen tar för lång tid. Att överförmyndaren ska förordna god man för exempelvis kvotflyktingar, som har uppehållstillstånd men väntar på särskilt förordnad vårdnadshavare, är endast en tillfällig lösning som inte är för barnets bästa i längden. Särskilt förordnad vårdnads-havare innebär ett större juridiskt ansvar till skillnad mot god man. Incitamentet för socialnämnden att skyndsamt handlägga ärenden angående särskilt förordnad vård-nadshavare försvinner när en god man tillfälligt förordnats.

27.4.2 Reglerna om behörig överförmyndare och domstol bör inte ändras – men ett överlämnande mellan överförmyndare ska kräva att ändrade förhållanden har kon-staterats

Problematiken kring barn som avviker är att det är svårt att få adekvat information om deras situation. Kommunen anser att det behöver förtydligas när det kan anses vara konstaterat att ett barn flyttat till annan kommun, alternativt avvikit. Menar ut-redningen att det ska passera en viss tid innan överlämnande sker? Det föreligger även risker för att överförmyndaren fattar beslut i ärenden där behörighet saknas när ett barn avvikit. Beroende på vilket sätt/vilken tid som ska avgöra när det kan anses vara konstaterat att ett barn avvikit kan det finnas anledning att se över om det behö-ver införas någon förändring i lagstiftningen som anger detta för att undvika att över-förmyndaren fattar beslut i ärenden utan behörighet i dessa situationer.

28 Konsekvenser

28.5.2 Konsekvenser för kommunerna

Kommunen ställer sig tveksam till den av utredningen angivna kostnadsökningen utifrån den beräkning som gjorts av SKR, och anser att kommunerna bör involveras i kommande uträkning av compensationen. Utredningen uppskattar att kommunerna ska kompenseras med 170 miljoner de första åren och sedan 200 miljoner. SKR:s beräkningar tyder på att de faktiska kostnaderna för kommunerna blir snarare ca 393 miljoner årligen när samtliga förslag är genomförda. Utredningens förslag om att överförmyndarna ska överta beslutanderätt i ärenden om anordnande av godmanskap, jämkning och upphörande av godmanskap från tingsrätterna medför enligt utredningen en kostnadsökning för kommunerna om ca 50 miljoner årligen. SKR har beräknat motsvarande kostnad till ca 90 miljoner årligen. Utöver den beräkning som finns presenterad i utredningen om 4587 kronor per ärende för 2020 (styckkostnad per ärendetyp, sid 496) bör det påpekas att det inte är ovanligt att domstolarna får besvara en större mängd frågor från anhöriga om ställföreträdarskap med mera. Kostnadsökningen hos överförmyndarna härrör således till både ökat antal ärenden att avgöra samt ökade kontakter med enskilda, ökad korrespondens med mera. Kommunen förutsätter att det erhålls riktad ekonomisk compensation för kostnadsökningarna om utredningens förslag blir verklighet.

Piteå kommun

Helena Stenberg (S)
Kommunstyrelsens ordförande

§ 124

Remiss - Gode män och förvaltare – en översyn

Diariennr 21KS380

Beslut

Kommunstyrelsens arbets- och personalutskott föreslår att Kommunstyrelsen antar Yttrande över Remiss Gode män och förvaltare – en översyn.

Ärendebeskrivning

Älvsbyns kommun är remissinstans för aktuell utredning. Piteå kommun och Älvsbyns kommun har sedan 2019 en gemensam överförmyndarnämnd och ett gemensamt kansli, därför lämnas ett gemensamt remissvar och kommunerna benämns fortsättningsvis med kommunen.

Kommunen ställer sig generellt positiv till utredningens intentioner och välkomnar förslagen som stärker huvudmäns intressen och skyddar deras integritet samt förslagen som underlättar för ställföreträdare att genomföra sina uppdrag. Kommunen ser gärna att en översyn av överförmyndarverksamheten som helhet sker framöver.

Utifrån föreliggande utredning vill kommunen framhålla synpunkter enligt yttrande.

Beslutsunderlag

- Yttrande över remiss Gode män och förvaltare – en översyn, SOU 2021:36
- Remiss - Gode män och förvaltare - en översyn

Paragrafen är justerad